

СДРУЖЕНИЕ „ЧАСТНО НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „МИЛЕА“

гр.София Район „Красно село“ ул. Дебър № 30

тел.: 02/488 57 34

УТВЪРЖДАВАМ:.....

Светлана Симеонова
Директор ЧНУ „Милеа“

ПРОГРАМА

за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование

Съгласно Наредба № 13/21.09.2016г., изд.МОН, обн. – ДВ, бр. 80/11.10.2016г. и е **неразделна част от Стратегията за развитие на ЧНУ „Милеа“**, утвърдена със заповед № 814-174/04.09.2023 г. на директора на училището

Същност

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимно свързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални умения, свързани с компетентности в сферата на гражданското, интеркултурното, здравното общуване и поддържане на устойчива околна среда.

Гражданското образование е насочено към формиране на добродетели и гражданско съзнание, чрез знания за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение;

Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване и поддържане на здравословен начин на живот.

Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, защита, подобряване, управление и разумно ползване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и екологичното равновесие;

Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различните измерения на културните идентичности, позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот.

Начини и форми

Осъществяването на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в предучилищното образование за четвърта възрастова група се определя в програмната система на ЧНУ „Милеа“ и се реализира:

- интегрирано в обучението по образователните направления;
- интегрирано в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие;

Осъществяването на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в училищното образование в „Милеа“ се реализират в процеса на всички видове училищна подготовка:

- в часа на класа;
- в рамките по общата подкрепа на личностното развитие, по реда и при условията на държавния стандарт за приобщаващо образование;
- придобиване на разширена подготовка чрез обучение по учебни предмети или модули, проекти или дейности по избор на учителя;
- групови дейности, при които се практикуват граждански и социални умения.

ДЕЙНОСТИ

Гражданското, здравното, екологичното и интруктурното образование се реализира в часа на класа освен чрез обучение за придобиване на компетентности, посочени в рамковите изисквания и чрез занимания, дейности и проекти по тематични области:

- патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие;
- толерантност и интеркултурен диалог;
- безопасност и движение по пътищата;
- превенция на насилието, справяне с гнева и агресията, и разрешаване на конфликтни ситуации;
- превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
- защита на населението при бедствия и аварии, оказване на първа помощ;
- кариерно ориентиране /4 кл./
- електронно управление и медийна грамотност /4 кл./
- групова работа за последователно развитие на класа като общност и групова атмосфера

Институционална политика за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

Опредляне на училищни ритуали, свързани със:

- откриване и закриване на учебната година;
- официално раздаване на удостоверенията за завършен първи клас, удостоверение за завършен начален етап;
- награждаване на отличили се ученици и учители;
- честване на празника на училището, официалните празници и дните на национални герои и народни будители;
- изпращане на завършилите четвъртокласници;
- организиране на доброволчески дейности във и извън училището;
- организиране на училищни празници и събития, съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, културните дати и празници;
- участия в неформални групи по интереси;
- реализиране на форми за посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията;
- проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот и среда.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

1. ГРАЖДАНСКО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

№ по ред	Примерни теми
1.	Символи и ритуали в РБ /химн, герб, знаме на РБ/
2.	Символи на ЕС /знаме на ЕС, конституция на ЕС/
3.	Присъединяване на РБ към ЕС
4.	Органи на ЕС и техните правомощия (Съвет на ЕС, Европейски съвет, Европейска комисия, Европейски парламент, Европейски съд, Европейска сметна палата)
5.	Етническа толерантност
6.	Отношенията в обществото (в магазина, на улицата, в автобуса, в болницата,
7.	Междупличностни отношения (ученик-ученик, ученик-учител, ученик-родител, ученик-общество, момичета-момчета, младежи-девојки, стари-млади). Приятелството – що е то и има ли бъдеще? Какви качества трябва да притежава твоят приятел?
8.	Храмовете на България
9.	Какви качества трябва да притежава достойният човек?
10.	Умения за водене на разговор
11.	Умения за писане на заявление.
12.	Умения за работа в екип, поемане на отговорност, умения за присъждане на оценка за другия

13.	Традиции и празници (Религиозни празници, Великден, Нова година, Еньовден, Бъдни вечер, Коледа и Рождество Христово)
14.	Религия, религиозни и етнически конфликти
15.	Благотворителност.
16.	Институции в РБ (Конституция, Парламент, Президент, Министър-председател, Кмет, Областен управител). Какво знаем за тях – функции, правомощия? Кой е?
17.	Какво мислим за телевизията, компютрите, мобилните телефони, Интернет?
18.	Моята мечта е ...
19.	Отношението към парите и материалните ценности
20.	Животните като част от заобикалящия ни свят
21.	Какво е икономическа криза и как да излезем от нея?
22.	Какви мерки ще вземете ако сте учител и не ви слушат учениците? Има ли виновни, кой, защо?
23.	Какво да променим в училище? Предложения, препоръки, мотиви.
24.	Естетиката и кича (умения за откриване на различията при избор на подарък)
25.	Организиране на тържества (кетъринг).
26.	Откраднах ...
27.	Аз нямам родители. Живея сам, в дом за деца, лишени от родителска грижа. За мен се грижи държавата ... (Нека продължим)
28.	Какъв ще стана, когато порасна голям?
29.	Защо приказките не се сбъдват?
30.	Уважение, разбиране, доверие
31.	Къде ми са детските книжки?
32.	Вълшебните думички
33.	Ценностите, които осмислят човешкия живот
34.	Какви качества трябва да притежава директорът на едно училище?
35.	Ще дойде един мой човек! ... Живот без „връзки“?
36.	Как се веселят младите?

2. ЗДРАВНО И ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

№ по ред	Примерни теми
1.	Хранене. Гладуването – ползи и вреди.
2.	Лична хигиена, облекло, външен вид.
3.	Физическо развитие и дееспособност
4.	Психично здраве и личностно развитие
5.	Сексуално здраве
6.	Предпазване от употреба на психоактивни вещества
7.	Агресията в училище и извън него (опазване живота и здравето на децата и учениците, опазване на материалната база в училище и на обществени места)
8.	Екология и опазване на околната среда
9.	Безопасно движение на улицата и пътя
10.	Пътят между истината и лъжата. Последствията.
11.	Любовта и уважението като духовни ценности. Омраза и завист.
12.	„Болести на мръсните ръце“

Приложения:

- Рамкови изисквания за резултатите от обучението по гражданско образование
- Рамкови изисквания за резултатите от обучението по здравно образование
- Рамкови изисквания за резултатите от обучението по екологично образование
- Рамкови изисквания за резултатите от обучението по интеркултурно образование

- Рамкови изисквания при организиране на часа на класа

Приложение № 1 към чл. 14, ал. 2, т. 1
(Доп. - ДВ, бр. 80 от 2018 г., в сила от 28.09.2018 г.)

**РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ГРАЖДАНСКО
ОБРАЗОВАНИЕ**

	ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН
Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението детето</i>	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>
Междупersonни отношения	описва и обяснява различните роли в семейството и правата и отговорностите, свързани с тях; има положително отношение към сътрудничество с другите в съвместни дейности; умее да изразява подходящо чувствата си, да заявява своите нужди и желания, да споделя проблеми и да търси помощ	умее да различава и описва свои и чужди чувства, да описва и дава примери за това, как чувствата влияят върху поведението; разбира и описва различия между хората по отношение на пол, възраст, раса, етническа принадлежност, професия; разбира промените във взаимоотношенията с другите хора, свързани с порастването; дава примери и описва поведения на сътрудничество; разбира как поведението на един човек може да помогне или да нарани другите
Социална среда	има позитивно отношение към празниците в семейството като средство за съхраняване на духовната връзка между поколенията; ориентира се в символиката и ритуалността на най-популярните български празници	познава различни демократични форми на училищния живот и определя мястото си в тях
Права на човека	описва отношение и поведение на възрастни и деца, което нарушава правата; прави самооценка на поведението си и разбира последиците от нарушаването на правилата в отношенията	познава основните права на човека и права на детето, както и основни организации и институции в тяхна подкрепа; свързва правата с отговорностите, като се отнася с отговорност и толерантност при отстояването на правата си - сътрудничество и себеотстояване
Демократично гражданство	ориентира се в различието между "гражданин на Република България" и "жител на град..."	разбира своята идентичност като "гражданин на Република България" и "гражданин на Европейския съюз" през споделените граждански ценности и културни

		традиции
Идентичности и различия в обществото	определя националната си идентичност	разбира принципите за равнопоставеност на половете
Власт, политика и демократични ценности	разпознава местните органи за ред и сигурност и има представа за тяхната дейност, свързана със спазването на правата на децата	разбира на базисно ниво необходимостта от държавни институции и дава примери за тяхната роля за развитието на децата
Социална политика, справедливост и солидарност	<p>проявява конкретни актове на солидарност при решаване на групови задачи и игри;</p> <p>разбира необходимостта от правила при общуването с околните;</p> <p>може да обяснява своите постъпки, като ги свързва с правила и ценности</p>	<p>осмисля значението на солидарността и сътрудничеството за постигането на лично и общностно благополучие;</p> <p>изгражда чувство на увереност и умения за общуване</p>

Приложение № 2 към чл. 14, ал. 2, т. 2
РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

	ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН
Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението детето</i>	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>
Психично здраве и личностно развитие	<p>Осъзнава собствената си ценност и уникалност и тази на другите хора;</p> <p>умее да открива и описва разлики и прилики с другите хора</p>	<p>умее да определя, формулира и заявява собствените желания;</p> <p>разбира, че човек може да постъпи по различен начин в една и съща ситуация;</p> <p>разпознава основни свои чувства и има елементарни умения за изразяването им и справяне с негативни емоции</p>
Физическо развитие и дееспособност	<p>назовава основни части на човешкото тяло;</p> <p>показва положително отношение към развиване на двигателни качества, сила и издръжливост</p>	<p>описва различните части на човешкото тяло и назовава различните системи на тялото;</p> <p>назовава и обяснява промените, които настъпват в човешкото тяло в процеса на порастването;</p> <p>обяснява влиянието на собственото поведение върху физическото състояние и развитие;</p> <p>обяснява как физическите упражнения укрепват костите, мускулите и органите и поддържат тонуса на тялото;</p>

		<p>обяснява как енергията, която човек използва, се получава от храната, ако поетата енергия е повече от използваната, тялото натрупва излишното във вид на мазнини;</p> <p>дава примери как личното поведение в ежедневието влияе върху физическото развитие и благополучие;</p> <p>демонстрира и практикува основни упражнения, дейности и игри за развитие на опорно-двигателния апарат и преодоляване на обездвижване</p>
Превенция на употребата на психоактивни вещества	познава и назовава предмети и вещества, забранени за децата	<p>описва различните видове психоактивни вещества (алкохол, цигари, лекарства, наркотици) и тяхното влияние върху здравето;</p> <p>обяснява влиянието на пасивното пушене</p>
Безопасност и първа помощ	<p>назовава нещата (предмети, дейности, поведения), които са опасни в обкръжаващата среда;</p> <p>умее да търси и намира помощ, когато има нужда от нея</p>	<p>изброява и следва елементарни правила за безопасност преди, по време на и след злополука;</p> <p>различава рисковото от нерисковото поведение и не предприема поведения, водещи до опасност за него и за другите;</p> <p>обяснява и демонстрира умения за оказване на първа помощ при порязвания, одрасквания, ожулвания, изгаряния, ужилвания, навяхване, изкълчване</p>
Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции	<p>има положително отношение към собственото си тяло;</p> <p>има представа за своя пол;</p> <p>има елементарни представи за разликата между половете</p>	<p>описва човешкото тяло и анатомичните особености на половите системи на мъжа и жената;</p> <p>обяснява зачеването и раждането на деца;</p> <p>умее да се грижи за хигиената и здравословното състояние на своята полова система;</p> <p>различава, отказва и избягва поведения, свързани със сексуално насилие или злоупотреба</p>
Лична хигиена	<p>Демонстрира основни хигиенни навици;</p> <p>проявява елементарни умения за спазване на здравословен</p>	умее да поддържа обща хигиена на тялото, облеклото, работното място и дома;

	<p>дневен режим; разбира значението на хигиенните навици за здравето;</p> <p>познава и описва хигиенни навици за поддържане на здравето на зъбите и устната кухина</p>	<p>описва строежа и заболяванията на зъбите, венците и устната кухина;</p> <p>посочва влиянието на различните храни и начина на хранене върху тях;</p> <p>умее да поддържа здравето на зъбите, венците и устната кухина;</p> <p>доказва необходимостта от съчетаване на физическо и умствено натоварване, сън и почивка;</p> <p>демонстрира елементарни умения за ефективно учене;</p> <p>посочва и показва умения за хигиена на очите при писане, четене, гледане на телевизия;</p> <p>демонстрира навици за правилно стоене на чина, носене на ученическа чанта;</p> <p>описва функционирането на слуховия анализатор и изброява изискванията за хигиената на ушите</p>
<p>Хранене</p>	<p>Обяснява значението на храната като източник на енергия за Ежедневното функциониране, порастването и развитието;</p> <p>има представа за полезни и вредни храни;</p> <p>спазва здравословен режим на хранен</p>	<p>класифицира храните в различните хранителни групи;</p> <p>класифицира храните според техните основни хранителни съставки;</p> <p>обяснява значението на различните видове храни и техните съставки за здравето; съставя елементарно балансирано дневно меню;</p> <p>различава годните от негодните храни;</p> <p>посочва и следва елементарни правила за здравословно хранене (по отношение на приемане и усвояване на храната, значението на сутрешната закуска и т.н.);</p> <p>осъзнава и цени значението на здравословното хранене за своето развитие</p>

Приложение № 3 към чл. 14, ал. 2, т. 3

РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

	ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН
Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението детето</i>	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>
Вода, почва, въздух	описва значението на водата, почвата и въздуха за живота на хората, животните и растенията	описва основните компоненти в състава на атмосферния въздух и етапите в кръговрата на водата, като коментира значението и важността на всеки компонент (атмосфера, вода, почва) според техните основни функции в природата и значението им за живите организми и за човека; аргументира нуждата от опазването на чистотата на въздуха, водите и почвата и приноса на всеки отделен човек; изброява примери за подходи за пестене на вода в семейството и в общността и ги прилага; коментира взаимната обвързаност на компонентите въздух, вода, почва, растения и животни;
Енергия и климат	има представа за естествените източници на енергия; описва познати климатични промени	изброява различни източници и начини за производство на енергия и обяснява как те влияят върху състоянието на атмосферата и околната среда; оценява значението на пестенето на енергия за опазване на природните ресурси и формулира правила за поведение в семейството, в класа, в училището; коментира дейности от човешкото поведение, които представляват заплаха за озоновия слой, и обяснява начините за предотвратяване на разрушаването му; описва действието на ултравиолетовите лъчи върху човешкото тяло и начините за предпазване
Биологично разнообразие	има представа за многообразието от растителни и животински видове;	коментира някой от основните начини за опазване на природата - различни

	<p>назовава основни жизнени фактори за човека, животните и растенията</p>	<p>видове резервати у нас и по света, разумно ползване на ресурсите, поддържане на чистотата в заобикалящата ни среда (вкл. в природни и урбанизирани територии);</p> <p>изразява своите чувства от срещата с природата, като използва различни художествени средства</p>
<p>Потребление и отпадъци</p>	<p>умее да поддържа чистотата в близката среда и разбира нейното значение</p>	<p>обяснява какво са отпадъци и как те са свързани с начина на живот на хората;</p> <p>описва и групира различните видове битови отпадъци според състава им -органични, пластмаса, хартия/картон, стъкло, метал, дърво, други (текстил, кожа, гуми);</p> <p>анализира влиянието на заърсяването на околната среда върху здравето на човека;</p> <p>изброява различни места, които хората замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за промяна;</p> <p>дава примери за опасни химични вещества и смеси, използвани в ежедневието, и посочва правилните начини за безопасна употреба, съхранение и изхвърляне;</p> <p>формулира правила за отговорно поведение, свързано с отпадъците, в паралелката, училището, семейството, на улицата, в градинките, в планината, на морето и др.</p>
<p>Общество и околна среда</p>	<p>познава правила за опазване на околната среда;</p> <p>описва въздействието на някои човешки дейности върху природата</p>	<p>Изброява организации ,занимаващи се с опазване на природата;</p> <p>илюстрира различни места, които хората замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за промяна;</p> <p>планира и участва в съвместни дейности за опазване на природата</p>

Приложение № 4 към чл. 14, ал. 2, т. 4

РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

	ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН
Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението детето</i>	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>
Културни идентичности	усвоява знания за празници и обичаи, традиционни за различни културни общности у на	познава различни измерения на културата - родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор, ролеви модели, ценности; усвоява начални знания, свързани с колективната памет, от областта на литературата, изобразителното изкуство, музиката и др.;
Културна осъзнатост	разпознава културни различия в игрова, познавателна и приложно-продуктивна дейност; сравнява норми на поведение в културно различен битов и празничен контекст; преживява чрез игрова дейност значимостта на традиции, обреди и обичаи, характерни за неговата/нейната културна общно	формира у себе си емпатични нагласи за разбиране на чуждото поведение; осъзнава ценността на взаимното обогатяване на културите, произтичащо от позитивни интеркултурни взаимодействия; отстоява значимостта на културата на неговата общност
Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия	отнася се толерантно към прояви на културни различия; развива базови умения за общуване в процеса на игрова дейност в мултикултурна среда; уважава и цени национални символи и ритуали	умее да идентифицира прояви на нетолерантност в отношенията между представители на различни културни общности; развива умения за взаимодействие с представители на други културни общности във формална (учебна) и неформална (свободно време - изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др.) среда; развива умения за сътрудничество в мултикултурни екипи
Интеркултурно образование и права на човека	притежава базови представи за правата на детето	запознат е с международни и национални нормативни документи, отнасящи се до човешките права; развива чувствителност към прояви на дискриминация

Приложение № 5 към чл. 11, ал. 3
(Изм. и доп. - ДВ, бр. 80 от 2018 г., в сила от 28.09.2018 г.)
РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЧАСА НА КЛАСА

	клас			
	I	II	III	IV
Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4
Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1
Безопасност и движение по пътищата	9	6	6	6
Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	4	4	4	4
Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1
Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1
Кариерно ориентиране				1
Електронно управление и медийна грамотност				1
ОБЩО	20	17	17	19

• В таблицата е посочен минималният брой часове за занимания и дейности по посочените тематични области. В зависимост от спецификата на класа, възрастта на учениците и конкретния контекст е възможно и комбиниране на теми и дейности от различни тематични области.

• В остатъка от часове, предвидени за часа на класа, се осъществяват занимания и дейности, свързани с гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, за развитие на класа като общност, за ученическото самоуправление и др.

Съгласно одобрено от министъра на образованието и науката учебно съдържание по тематична област "Безопасност на движението по пътищата" в детските градини се провеждат педагогически ситуации по образователни направления "Околен свят" и "Конструиране и технологии" с минимален годишен брой съответно за:

- четвърта възрастова група - 7.